

Σωφοδότης Γεωγραφικὴ Περιγραφή
 ὑπὸ Κωνσ. Παλαιωαννίδου
 Διδασκάλου.

Ασσηγώνια
 Αγιον

Δραμνα
 Εσθνης

Δραμνα

Καθὰ τὰς ἀρχαίας ἔτηνας συγγραφάς ἡ Σωφο-
 δότης (Ασσηγώνια) ἀπέβη τοῦ ἐκτελέσεως
 ὁρίου τῆς ἐν Δράμνῃ "Ασσηγώνιας" γεγραμμένης

Κείντου
 1928

χώρας ἥτις ἐκτελέσθη ὑπὸ Κωνσ. Παλαιωαννίδου
 τῆς ἐν Δράμνῃ "Ασσηγώνιας" ἀπέβη τοῦ ἐκτελέσεως
 ὁρίου τῆς ἐν Δράμνῃ "Ασσηγώνιας" γεγραμμένης

Τύχες
 5' 4'

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

37' 4" Α. μέν. 25° 25' ὑψόμενον πρὸς τὸν ὁρίζοντα
 εἰς τὸν κατὰ τὸν ὁρίζοντα ὁρίζοντα ὁρίζοντα
 Κωνσ. Παλαιωαννίδου, γεννηθέντος τοῦ 110 μ. Χρ. συγ-
 γραφῆς ἐστὶ τῆς 41° 4' δ. δ. ὑψόμενον πρὸς τὸν ὁρίζοντα

ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Μέγας ἀνέδειξε ἐπὶ τοῦ 44
 μ. Χρ. εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τὴν Ἀνατ. ἀκρὴν τῆς κατὰ
 τὸν ὁρίζοντα ὁρίζοντα (ἀντιπρὸς ἀντιπρὸς τῆς
 Μεσοποταμίας) ἀνέδειξε αὐτὸν Μέγα

ἡ δὲ ἐν τῇ εὐθείᾳ ἐστὶ βραχύνει ἐν γὰρ
 τῇ ἀκρῇ, ἐκτελέσθη Β. Α. ὑπὸ ἐκτελέσεως

ρὸν ἐνθῦμιον τῆς Σωζοπόλεως καὶ τῶν ἀνεμομύλων αὐτῆς, ὥστε ἡ πόλις σας ἐπαναφέρει εἰς τὴν ἀσθενῇ μου μνήμην πολὺ ἀρχαίως, ἀλλὰ καὶ πολὺ ὠραίως ἀναμνήσεις».

Παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὑψηλέδου τούτου, πρὸς τὸ μέρος τῆς πόλεως, ὑπάρχει φρέαρ. Μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τοῦ ὑψηλέδου εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι μερικαὶ ἀποθῆκαι καὶ νεότευκτος ἀτμόμυλος, τὸ δὲ μέσον τοῦ ἰσθμοῦ ἐξωραΐζει ὁ νεοφύτευτος δημοτικὸς κήπος, ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ὁποίου ὑψοῦται ἡ λευκὴ Ἐκκλησοῦλα τοῦ προστάτου τῆς πόλεως Ἀγίου Ζωσίμου.

Τοῦ ἰσθμοῦ τὴν Α. ἀμμώδη παραλίαν (Ἀχτὴ) χρησιμοποιοῦσιν ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ὡς ἀμμοηλιοθεραπευτήριον καὶ διὰ θαλάσσια λουτρά, τὴν δὲ δυτικὴν, τὴν πρὸς τὸν λιμένα, ἔνθα ὑπάρχει καὶ ἡ ἀποβάθρα αὐτοῦ, ὡς νεώριον. Ἐνταῦθα συνήθως πωλοῦνται, καθαρίζονται, ἀλατίζονται καὶ ἐντεῦθεν φορτώνονται καὶ μεταφέρονται ἐντὸς μεγάλων καλῶν εἰς τοὺς ἔμπορικὸς λιμένας τῆς Βουλγαρίας τὰ διάφορα εἶδη τῶν κατὰ τὸ φθινόπωρον ἀλιευμένων ἰχθύων, ἐπίσης καὶ κατὰ τὸ ἔαρ τσίρων.

Ἐπὶ τοῦ ἰδίου, ἢ κατὰ τι χαμηλότερον μέρος τοῦ ὑψηλέδου καὶ ὅπισθεν αὐτοῦ ἀπλοῦνται τὰ ἀμπελῶδη κτήνη καὶ αἰώνια τῶν Σωζοπολιτῶν, πλαισιούμενα ὑπὸ δασωδῶν κήπων (Προφῆτης Ἡλίας, Κούκου-μπαϊοῦ Ἀράν-σινγκ) καὶ ὑπὸ τῆς χαμηλῆς ἀνερχομένης ὁροσειᾶς τῆς Σιράντζας (Μικροῦ Αἵμου) καταφυγὰς ἐκ πυρὸς καὶ ἄλλων ἀνάρπων δένδρων, παρεχόντων ἀκένωτον πᾶσιν κατοικοῦσι καὶ οἰκοδομησίμῳ ξυλείας.

Πρὸς Δ. ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ ὑψηλέδου ὑψοῦται εἰς 300 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ἡ κωνοειδὴς κορυφὴ «Κεσίς-Ντάγ» ἢ κατὰ τὴν ἐπιτόπιον ὀνομασίαν «Μπακιρλίκι» (ὄρος χαλκοῦ), ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπῆρχε χαλκωρυχεῖον καὶ ἐκ τοῦ ἐξ αὐτοῦ χαλκοῦ ἐκόπτοντο τὰ νομίσματα τῶν ἀρχαίων πλησιοχώρων πόλεων: Ἀπολλωνίας, Δεβελτοῦ, Ἀγχιάλου καὶ Μεσημβρίας.

Ἐπὶ τῆς παραπλεύρου χαμηλοτέρας κορυφῆς ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἀρχαίου φρουρίου καὶ εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ ἐξαπλοῦται εὐρεῖα πεδιάς, κατὰφυτος ἐξ ἀμπελώνων καὶ ἀγρῶν, εἰς χαμηλότερον δὲ ἔδαφος ἀλίπεδον, τὴν ἐκμετάλλουσιν τοῦ ὁποίου ἐνοικιάσασα μετοχικὴ εἰταιρία μετέβαλεν ἤδη αὐτὸ εἰς προσοδοφόρους ἀλυκᾶς.

Πρὸς τὸ Α. μέρος τῆς πόλεως ἡ θάλασσα εἶναι ἀνοικτὴ μέχρι τοῦ ἀπωτάτου ὀρίζοντος, πρὸς Δ. δὲ τοῦ ἰσθμοῦ ἐξαπλοῦται μέγας ἡμικυκλοειδὴς καὶ κατὰ τὴν γνώμην εἰδημόνων, ὁ ἀσφαλέστερος φυσικὸς λιμὴν τῆς Δ. παραλίας τῆς Μαύρης Θαλάσσης, ἡ σωστικὴ τοῦ ὁποίου δύναμις ἔδωκεν ἴσως εἰς τὴν Ἀπολλωνίαν τὸ νεώτερον αὐτῆς ὄνομα. Τὸν λιμένα

κλείει πρὸς Δ. ἢ ἀπέναντι ξηρά, καθήκουσα μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου «Θαλασσάκρα». Εἰς τοὺς λιμενοδείκτας ὁ λιμὴν οὗτος σημειοῦται ἐπὶ 40° 27' Β. πλ., 25° 22' Ἀ. μήκους.

Ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τῆς πόλεως ἐξαπλοῦνται ἀπὸ τῆς παραλίας εἰς ἀρχετὴν ἀπόστασιν ἐν τῇ θαλάσῃ κατὰ δύο ἐποχὰς τοῦ ἔτους (Ἀπρίλιον - Μάιον, Σεπτέμβριον - Δεκέμβριον) ὁρατὰ ἀπὸ τῆς πόλεως τὰ δίκτυα 8 ἐκ τῶν 27 σκομβροτσιροταλιανίων τῆς ἀλιευτικῆς περιφερείας Σωζοπόλεως¹⁾.

Ἄξιόν ἐστιν γεωγραφικοῦ χροστήρος, ἀλλ' ἀνέφικτος εἶναι ἡ ἀναπαράστασις τῆς ἐν ἀσελήνῃ καὶ νηνέμῳ νυκτὶ διὰ κυκλοδρομούντων ἀντιθέτως ἀλιευτικῶν πλοιαρίων (ἀλαμάνων), μετὰ φωτοβολούντων πυρσῶν καὶ κινητῶν δικτύων ἐν ἀνοικτῷ πελάγει, ἀλειίας τῶν παλαμίδων.

Πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως καὶ εἰς ἀπόστασιν 1300 περίπου μέτρων τὰ κύματα τοῦ Εὐξείνου περιλούουσι βραχῶδη νῆσον (Μεγάλο νησί, Ἀγ. Ἰωάννης), μὲ νεόδμητον λευκὸν φάρον, τοῦ ὁποίου τὰ χαρακτηριστικὰ ἀγγέλλονται ὡς ἑξῆς: Πύργος λευκός 9240 μ. ὕψους εἰς Β. πλ. 42°, 26' 18'' καὶ εἰς Ἀ. μήκ. 27° 45' 46''. Ἀπὸ λευκαὶ ἀναλαμπᾶ εἰς 19'', ἥτοι ἀναλαμπῇ α' 5'', ἔκλειψις 2'', ἀναλαμπῇ Β' 5'', ἔκλειψις 7'', ὕψος ἐστίας ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης 430 μ. φωτοβολία 18 μίλια. Ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης φέρονται τὰ εἴματα τῆς Βυζαντινῆς μονῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ παρ' αὐτὰ εὐρεθῆ Βυζαντινὰ κατ' ἐξῆς.

Ἀνατολικώτερον τῆς νήσου ταύτης προβάλλει ὁ γυμνὸς βράχος «Ἀγ. Πέτρος», ὅπισθεν τοῦ ὁποίου διακρίνονται αἱ τελευταῖαι κορυφαὶ τοῦ Αἴμου καταλήγουσαι εἰς τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριο.

Πρὸ τοῦ λιμένος καὶ πρὸς Δ. τῆς πόλεως εἰς ἀπόστασιν ἀπ' αὐτῆς 300 περίπου μέτρων, ἕτερον προβάλλει νησίδριον (Μικρὸ νησί, Ἀγ. Κηρύκος), μεθ' ὁμωνύμου ἡρειπωμένου μονυδρίου. Ἐπὶ τοῦ μικρονησίου τούτου, καταλαμβάνοντος 37 χιλ. τέτρ. μέτρα, ὑπάρχουσι δύο ἀρχαῖα φρέατα, τοῦ μὲν ἐσκαλισμένου κατὰ τὸ πλεῖστον ἐντὸς βράχου 17 μ. βάθ., τοῦ δ' ἐτέρου παρὰ τὴν ἀμμώδη παραλίαν βάθ. 7 μ. μετὰ διαμέτρου 1.40 μ. Τὴν νῆσον ταύτην ἐνώσασα ἐσχάτως ἡ Βουλγαρικὴ Κυβέρνησις δι' ἰσχυροῦ κυματοθραύστου μετὰ τῆς πόλεως, ἀνήγειρεν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς (τῆς νήσου) καὶ ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς θέσεως, ὅπου κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑψοῦτο ὁ

¹⁾ Τὰ ὀνόματα τῶν ταλιανίων τούτων εἶναι τῶν μὲν σκομβροποχῶν: Ἄθια. Τσουκαλιά, Ἄκρα. Ἀθήβολος, Ἀγ. Νικόλαος, Θαλασσάκρα, Μύλος, Γάτα, Ἀγ. Ἰωάννης, Τσαλαβούτα, Καλαμίται, Κολοκυθᾶς, Σκομπόλιθρος, Κεντινάρι, Βαθυρρουχί, τῶν δὲ τσιροποχῶν: Ἀγ. Πέτρος, Χριστός, Ἀγ. Στέφανος, Ἀγ. Γαληνή, Ἀγ. Παρασκευή, Μαλαθροῦ, Ἐλνᾶ, Παλιουργιά, Κόντρος, Τσεχροῦ, Ζουναρίτα, Πλάκα, ἄσασαι ἰδιοκτησία Ἑλλήνων, δημευθεῖσαι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν παρανόμως ὑπὸ τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως.

μεγαλοπρεπὲς ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ τριακοντάπηχυν ἄγαλμα αὐτοῦ (ἔργον Καλάμιδος) μεγαλοπρέπες κτίριον 42×62 μ. εἰς ὕψος ἀπὸ τοῦ γηίνου ἐδάφους 23.5 μ. διὰ πρακτικὴν ἀλιευτικὴν σχολήν.

Λαϊκὴ παράδοσις περὶ ὑπογείου ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ παλατίου, ἐδημοσιεύθη παρ' ἐμοῦ εἰς τὸ «Δελτίον τῆς Ἑλλήν. Λαογραφικῆς Ἑταιρίας» Τόμ. Δ' σελ. 727.

Αἱ τρεῖς ἀνωτέρω περιγραφεῖσαι νῆσοι, κείμεναι ἀκριβῶς πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος, μετριάξουσιν τὴν ὁρμὴν τῶν κυμάτων τῶν προκαλουμένων ἐνταῦθα ὑπὸ τῆς σφοδρότητος τῶν βορειοανατολικῶν ἀνέμων. Ἀπωτέρω δὲ τῆς πόλεως, περὶ τὰ 500 μ. Ν. Α. αὐτῆς, ἐκτείνεται παραλήλως σχηματίζον ὄρμον «τοῖς ἀφ' ἐσπέρας ἀνέμοις» βραχῶδες ἀκρωτήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου διακρίνονται αἱ χαμηλαί, ἄλλαι ἐκ κεράμων καὶ ἄλλαι ἐκ καλάμων, στέγαι τῶν πλινθοκτίστων οἰκιῶν τῶν ἐκ Θράκης Βουλγάρων προσφύγων τοῦ 1913—1914.

Ὅπισθεν τούτου, πρὸς τὴν ἰδίαν διεύθυνσιν, ἕτερον ἐξαπλοῦται μετὰ βραχιδῶν ἐν τῇ θαλάσῃ προεκβολῶν (ἀκρωτήριον ἀκρωτήριον (Βαρδαράχ, Καμπά - Μπουρνού, Κολοκυθα - Καποταύρος, κειόμενον), ἐπὶ τοῦ ὁποίου κοκκινίζουσιν αἱ κεραμιδένιαι στέγαι μεθ' αἱ ἀλιευτικῶν καλινῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν ἡ νεκρόπολις τῆς πόλεως Ἀπολλωνίας.

Ἡ παραλία κατὰ τὴν βραχιδῶν καὶ ἐν μέρει ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τῆς πόλεως ἡτο περικυκλωμένη μετὰ χονδρά πέτρα καὶ μετὰ ἀτελεκητοὺς λίθους μεθ' ἄμμοκονίας, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τερβὴ μετὰ ἄμμορον σώζονται μεγάλαι βάσεις, πρὸς τὸ μέρος δὲ τοῦ ἰσθμοῦ καὶ μερικὰ ὑψηλὰ μέρη (Κουλάς, Γαλαρία).

Ἡ παραλία τῆς πόλεως εἰς μέρη μὲν εἶναι ἀβαθής, εἰς ἄλλα δὲ ἔχει βάθος μέχρι 15 μέτρων, φέρουσα τὰς ἐξῆς τοπωνυμίας: Τόπι, Κάτεργον, Μονὰ τριβίδια, Τσελεμπι - τασί, Τούφλα, Σκαμνί, Πλακί, Μπάνια, Νικολή βολή, Πόπτσογλου, Ρονζί, Καρελί (ἀκρωτήριον τῆς πόλεως) Καραβοπίθημα, Ἀγιασματέλι, Τσαλαβούτα, Καγγέλι, Φούσα, Ξαθάνα, Κοῦγκος, Παφατεικιές, Γλαρομύτης, Μόλος, Δέση, Πετρόσκαλα, Μανρόπετρα, Γουρουνότρυντα, Βουθάλες, Καραντίνα.

Κουλάς, Γαλαρία, Τόπι, εἶναι προσωινίαι τῶν τριῶν πρὸς Ν. εἰσόδων, δι' ὧν εἰσερχόμεθα ἐν τῇ πόλει, τῆς ὁποίας αἱ στεναί, σκιεραι καὶ ὀφειοειδῶς ἀνεβοκαταβαίνουσαι καὶ ἤδη ἠλεκτροφωτιζόμεναι, ὁδοί, περισφίγγονται ὑπὸ διωρόφων τὸ πλεῖστον οἰκιῶν, κάτωθεν μὲν λιθίνων, ἄνωθεν δὲ ἐκ ξύλων, ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ, κατειργασμένων.

Παρὰ τὴν κεντρικωτέραν (Γαλαρία) ὑφύεται ἐγκαταλειμμένος ἀπὸ τοῦ 1914 ὁ Βουλγαρικὸς Ναὸς τῶν Ἀγ. Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου. Τὰ κτίρια τῆς πόλεως ἀνέρχονται εἰς 700 περίπου. Ἐπὶ μερικῶν ἐκ τῶν κτι-

ρίων τούτων διακρίνεται εἰσέτι ρυθμὸς τῆς ιζ' καὶ ιη' ἑκατονταετηρίδος.

Ἡ ρυμοτόμησις τῆς πόλεως παραμένει ἔτι ἐν σχεδίῳ ἀπὸ τοῦ 1911.

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1905 ὁ ἀμυγῆς Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς πόλεως ἀνῆρχετο εἰς 3.500. Ἐπαισθητὴ ἐλάττωσις αὐτοῦ ἐπῆλθε κατὰ τὸ 1906, ἕνεκα τῆς μεταναστεύσεως πολλῶν οἰκογενειῶν εἰς Ἑλλάδα καὶ ἄλλα-
χοῦ. Ἐκτοτε ἐξηκολούθησεν ὁ ἐκπατρισμὸς πολλῶν οἰκογενειῶν καὶ συ-
νεπληρώθη μετὰ τὴν συνθήκην τοῦ Νεὺγί διὰ τῆς ἀθροῦς μεταναστεύσεως
εἰς Μακεδονίαν, ἐγκαταστηθέντων εἰς τὸ ἀγρόκτημα Τοψίν.

Ἐξοχικαὶ τοποθεσίαι παρὰ τὴν Σωζόπολιν, συχνάζόμεναι συνήθως ὑπὸ
τῶν ἐγκατοίκων, ὑπὸ ἐκδρομέων ἐκ τῶν πέριξ πόλεων καὶ ὑπὸ τῶν παρα-
θεριζόντων ἐνταῦθα ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ, εἶναι:

1) Τὸ εἰρημένον ὑψίπεδον (σελ. 318), ἀπὸ τοῦ ὁποῖοι τὸ βλέμμα τοῦ
θεατοῦ διακρίνει ἔνθεν μὲν τὴν δασώδη ὄροσειρὰν τῆς Στράντζας, ἀφ' ἑτέ-
ρου δὲ εἰς τὴν ἀπέναντι ἀπομακρυσμένην παραλίαν τὰς πόλεις Ἀγχία-
λον καὶ Μεσημβρίαν, πλαισιουμένας ὑπὸ τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Αἴμου καὶ
ἀνωθεν τῶν οἰκιῶν τῆς Σωζοπόλεως πρὸς Β. καὶ Α. τὸ Αἰμόνιον ἀκρω-
τήριον μετὰ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ φάρου καὶ τὸ ἀντικτὸν πέλαγος μέχρι τοῦ
ἀπωτάτου ὀριζήοντος.

2) Ἡ ὀπισθεν τοῦ ἀνωτέρου ὑψιπέδου περὶ μικρᾶς πλαγιοπλεύρου
τοῦ Δ. πεδίου μικρὰ κοίλα. Ἡ ἁγία Μαρίνα θεραπεύειν ὑπὸ μικροῦ
χειμαρῶν, ὅπου κατ' ἔτος τὴ 17η Ἰουλίου πέλειται θεοκατευχὴ πανή-
γυρις. Ἐνταῦθα ὑπάρχει ὁμολογίως νεώτερος ναῖσκος καὶ παρ' αὐτὸν
ἁγίασμα¹⁾. Μαγευτικὸν τοπεῖον, πρὸς τὸν ὁριζήοντα ὑπὸ δενδροστοιχίας εὐλυ-
γίστων αἰγείρων.

Τοπικὴ παράδοσις ἀναφέρει, ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχε πρὸ ἀμνημονεύτων
χρόνων δάσος ἐξ αἰωνοβίων δρυῶν καὶ ὅτι ἐκ τῆς ξυλείας αὐτῶν ἐκτί-
ζοντο αἱ οἰκίαι τῆς πόλεως, εἰς τὰς παλαιότερας τῶν ὁποίων σώζονται
ἀκόμη δοκοὶ καὶ στηρίγματα, τῶν ὁποίων ἡ παλαιότης ἐπικυροῖ τὴν πα-
ράδοσιν.

3) Ἀνερχόμενοι ἐντεῦθεν λοξοδρομικῶς πρὸς Α. συναντῶμεν τὴν
κωνοειδῆ γυμνὴν κορυφὴν «Ἀϊ-Λιάς». Ἐνταῦθα ἡ θέσις εἶναι πανορα-
ματικὴ ὁ ὀριζὼν εὐρύτερος καὶ ἡ Σωζόπολις παρουσιάζεται ὑπὸ τοῖς
πόδας τοῦ θεατοῦ ὡς μία μικρὰ νῆσος. Ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης ὑψοῦται
ἑτοιμόρροπος ναῖσκος τοῦ Προφήτου Ἡλία.

¹⁾ Παρὰ τὸ ἁγίασμα ὑπάρχει δένδρον πελέας, ἐπὶ τῶν κλάδων τῆς ὁποίας κατὰ
παλαιὸν ἔθιμον, ἀφοῦ πλυθῶσιν οἱ ἀσθενεῖς, ἀναρτῶσιν ἔπειτα τεμάχιον ἐκ τῶν ἐνδυ-
μάτων αὐτῶν. ἐκ προλήψεως, ὅτι ἡ Ἁγία Μαρίνα θεραπεύει τοὺς πάσχοντας ἀπὸ
θέρμες. Ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία. «Μοιάζει σὰν τὸ δένδρον τῆς Ἁγίας Μαρίνης» ἐπὶ
τῶν ἐμβαλωμένων παλαιῶν ἐνδυμάτων τῶν πτωχῶν, τὰ ὁποῖα φέρουν ἐμβαλώματα
διαφόρων χρωμάτων.

4) Τοῦ λόφου τούτου κατερχόμενοι πρὸς Α. φθάνομεν εἰς ἑτέραν ἔσο-
χικήν τοποθεσίαν «Καβάκια», ἐν τῇ ὁποία τελεῖται κατ' ἔτος τῇ 20 Ἰου-
λίου πανήγυρις. Τὰς ἐν τῇ θέσει ταύτῃ αἰωνοβίους πλατάνους, λεύκας καὶ
μωρέας ἀπέκοψαν πρὸ δεκαετίας χεῖρες ἀνέροι.

5) Ἐντεῦθεν διασχίζοντες ἀμμόδη ἀνωφέρειαν κατερχόμεθα διὰ τε-
χνητῆς ὁδοῦ εἰς τὴν παραλιακὴν τερπνοτάτην καὶ σκιερὰν θέσιν «Κουρ-
νιά». Ἐξ ἀποτόμου ἀρκετὰ ὑψηλοῦ ἐκ παρωδους λευκοῦ λίθου (σκομ-
πολιθόπετρα) βράχου, καλυπτομένου καθ' ὅλον τὸ ὕψος ὑπὸ πλατυφύλλου
κισσοῦ πηγάζουσιν ἐκεῖ, πρὸς τὴν ἀμμόδη στενὴν παραλιακὴν λωρίδα,
ἄφθονία πηγῶν κρυσταλλώδους καὶ ποσίμου ὕδατος, καλυπτομένων ὑπὸ
δενδρυλλίων, καλάμων καὶ ἄλλων, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὕδροφίλων φυτῶν.

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω περιγραφὴν ἀναφέρομεν καὶ τὸ εἰς τὸ πέρας τοῦ
Ἰσθμοῦ παρὰ τὴν Β.Α. ὑπώρειαν τοῦ ὑψιπέδου, πανσύντονον τοπεῖον
«Νυφίτσα» («Κασσαβέτ - μπαίρι» ὑπὸ τῶν ἐντοπίων καλούμενον καὶ πάν-
τοτε συχναζόμενον). Ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης μέχρι τῆς πόλεως γίνεται
συνήθως ὁ ἑσπερινὸς περίπατος τῶν κατοίκων. Ἐνταῦθα τελοῦνται κατ' ἔτος
κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων ἀποκριτικὰ καὶ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ
Ἁγίου Ζωσίμου ἀγῶνες πάλης.

Ἡ πόλις ὑδροεῖται :

1) Ἐξ τῆς παλαιᾶς πόλεως εἰς τὸ ὕψος τοῦ Ἰσθμοῦ ἀναβαίνει φρέα-
τος ἀνακρινόμενος ἐκ βάθρων τῶν 1884 καὶ ἐπισκευασθέντος τὸ 1911
εἰς ἀπόστασιν 430 βημάτων ἀπὸ τῆς παλαιᾶς κατοικίας τῆς πόλεως, με-
τ' ὕδωρ ὑφάλμυρον ἀλλὰ πόσιμον, ἐκ βάθους 8 μέτρων. Τὸ ὕδωρ ἀνασύρε-
ται διὰ γερανίου.

2) Ἐκ παλαιᾶς κρήνης (τοῦ Γ. Κοντάμπη) εἰς θέσιν «Καβάκια», ἀπε-
χούσης τῆς πόλεως περὶ τὰ 2.5 χιλ. μ. μετ' ὕδωρ διανγὲς καὶ ψυχρότατον.

3) Ἐξ ἀρχαίας κρήνης, ἐπισκευασθείσης νεωστὶ εἰς θέσιν «Κουρνιά»,
ἀπεχούσης τῆς πόλεως περὶ τὸ 1.5 χιλ. μ. Περὶ τῆς κρήνης ταύτης Πλίνιος
ὁ νεώτερος ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ ἀναφέρει τὸ παράδοξον φαινό-
μενον, ὅτι «κατὰ μὲν τὸ θέρος ἦτο ἄφθονος, ἐν δὲ χειμῶνι μικρά».

Ἐντὸς τῆς πόλεως ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα 23 φρέατα γλυφοῦ ὕδατος
πρὸς χρῆσιν διαφόρων οἰκιακῶν ἀναγκῶν.

Ἡ Σωζόπολις ἀπέχει διὰ ξηρᾶς ἀπὸ τοῦ παραλίου Βουλγαρικοῦ χω-
ρίου «Ἀγ. Νικόλαος» 7 χιλ. μ., τοῦ Πύργου 33, τῆς Ἀγχιάλου 52 καὶ
τῆς Μεσημβρίας 71. 5. Διὰ θαλάσσης δὲ ἀπὸ μὲν τοῦ Πύργου 12 μίλια,
ἀπὸ τοῦ Ἀγχιάλου 9 καὶ ἀπὸ τῆς Μεσημβρίας 14, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ
συνδέεται διὰ τακτικῆς ἀτμοπλοϊκῆς συγκοινωνίας.

Ἐπικρατέστεροι ἄνεμοι ἀπὸ Μάρτιον - Αὐγούστου εἶναι ὁ Μαΐστρος,
ὁ Μπονέντης ἢ καὶ ἀνάμικτοι, μ. μ. δὲ ὁ Σορόκος, ἡ Ὀστρια, ὁ Γαρμπής,

ἢ καὶ ἀνάμικτοι. Κατ' Αὐγουστον καὶ Σεπτέμβριον οἱ ἔτησιν, κατὰ δὲ τὸ λοιπὸν πεντάμηνον διάστημα οἱ βόρειοι, οἱ δυτικοί, οἱ ἀνατολικοὶ ἢ καὶ ἀνάμικτοι (Μαΐστρος - Ντραμουντάνα, Γραῖο - Δραμουντάνα, Γραῖο - Λεβάντης, Λεβάντης).

Θερμοκρασία ἀπὸ Νοέμβριον μέχρι Μαρτίου ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ, κατ' Ἀπρίλιον, Μάιον καὶ Ἰούνιον συγκερασμένη, Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον θερμὴ, Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον μετρία.

Οἱ ἔκτακτοι χειμῶνες ἐνταῦθα εἶναι σπάνιοι. Ἡ ἱστορία, ἀναφέρονσα τὸν ἔκτακτον χειμῶνα τοῦ 764 μ. Χρ., περιλαμβάνει ἐντὸς τῆς ἀκτίνος αὐτοῦ καὶ τὴν Σωζόπολιν. Ὁ ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Σόφιας εὐρισκόμενος κώδηξ τῆς Ἀγχιάλου μνημονεύει τὸν ἔκτακτον χειμῶνα τοῦ 1802, καθ' ὃν ἡ ἀπὸ Μεσημβρίας μέχρι Σωζοπόλεως παραλία ἐπάγη εἰς τοσοῦτον πάχος, ὥστε πεζὸς ἐπέρασε τὸ διάστημα ἀφικθεὶς ἐνταῦθα ἑλλην καλόγηρος.

Αὐτόπτης μάρτυς μᾶς ἐβεβαίωσεν, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1857 τοσαύτη χιών ἐπεσεν ἐν Σωζοπόλει, ὥστε τὸ ὕψος αὐτῆς ἀνῆλθεν εἰς τινα μέρη $2\frac{1}{2}$ - 3 μέτρα.

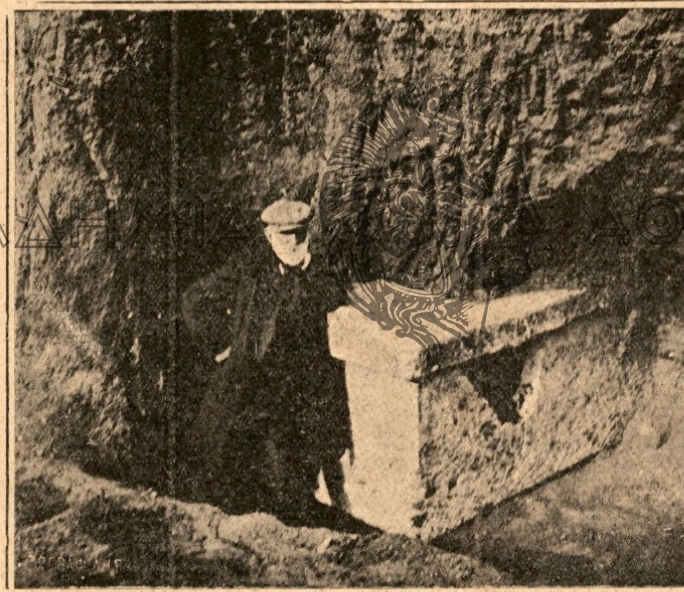
Τῇ 8ῃ Μαΐου 1874 ἀρξαμένη ἡ ἀπόλαυσις κατέστρεψε καθ' ὁλοκληρίαν τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἀγνοοῦμεθα αὐτόπται ἐνὸς ἔκτακτου χειμῶνος συμβάντος τῷ 1893, περὶ τοῦ ἀγγινώσκοντος τοῦ ἐξ ἑφθάλμου ἐντύπου ἑκκλησιαστικοῦ βιβλίου τὰ εἰς: «Τὸ 1893 Ἰανουαρίου 24 ἐπάγωσε τὸ λιμνὶ σαβὰτο βροχὴ κατακλυσμῶς καὶ βάσιξε ἡμέρας 9 καὶ μόλις τῇ 2 φεβρουαρίου τῆς ἐπόμενης τῇ 27 τοῦ Ἀοιάνου τοῦ Χρισσοστόμου ἐχόρευαν μὲ τὰ ριαβούλια τοῦ μαρτύρου ἐπάνον εἰς τὸ πούζην»¹⁾. Καὶ αἱ ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀναφέρονσαι περὶ τοῦ παγετοῦ τούτου σημειοῦσι θερμοκρασίαν ὑπὸ τὸν πᾶγον 10°, τῆς θαλάσσης τελείως ἡρεμούσης. Τὸ πάχος τοῦ πάγου ἦν $0.25\frac{1}{2}$ μ. καὶ ἐξετείνετο εἰς 2500 καὶ πλέον βημάτων ἐντὸς τοῦ λιμένος καὶ πέραν τοῦ μικρονησίου «Ἀγ. Κηρύκος».

Βροχαὶ πίπτουσι μέτριοι, γάλαζα σπανία. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς σπανιότατα ταράσσεται καὶ τότε ἐξ ἀσθενῶν μόνων καὶ ὅλως ἀκινδύνων συσμικτῶν δονήσεων.

Εὐδοκιμοῦσιν ἡ ἄμπελος, τὰ πεπονοειδῆ καὶ ὅλα τὰ ὀπωροφόρα, πλὴν τῆς ἐλαίας καὶ τῶν ἐσπεριδοειδῶν. Τὰ σιτηρά, καλλιεργούμενα κατὰ τὴν ἡσιόδειον ἀκόμη μέθοδον ἀποδίδουσιν 8-10. Ἐπίσης εὐδοκιμοῦσι καλλιεργούμενα, εἰς ἐλαχίστην ὅμως κλίμακα, ὁ καπνός, τὸ λινάρι καὶ ὁ βάμβαξ.

¹⁾ Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία τοῦ ἰδιογράφου.

Ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ παντὸς πατριωτικοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ πάσης ἄλλης προκαταλήψεως, δυνάμεθα, ἔνεκα τῶν σπανίων καὶ ἀπεριγράπτων αὐτῆς φυσικῶν καλλονῶν καὶ τοῦ ὑγιεινοῦ κλίματος, νὰ ἀποκαλέσωμεν τὴν Σωζόπολιν «ὁδὸν τῆς Βουλγαρίας» καὶ «μέλουσαν Νίκαιαν» αὐτῆς.

(Σύλλογῃ Σταμούλη)

Σαρκοφάγος εὑρεθεῖσα κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ ἔξω τῆς Σηλυβρίας τόμβου, γινομένης κατὰ τὸ 1912 παρὰ τῶν κ.κ. G. Seur καὶ Ἀ. Σταμούλη. Ἐντὸς αὐτῆς εὑρέθησαν ὀλίγα νομίσματα παραδοθέντα εἰς τὰς τοπικὰς ἀρχὰς διὰ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει μουσεῖον.

(Φωτογραφία ληφθεῖσα κατὰ τὸ 1912 παρὰ τοῦ Γάλλου ἀρχαιολόγου κ. G. Seur).

Η ΗΡΑΚΛΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 17ΟΥ ΑΙΩΝΟΣ

Ὁ Γουλιέλμος Γώσηπος Grelot ἐπισκεφθεὶς τὴν Θράκην κατὰ τὸ τέλος τοῦ 17ου αἰῶνος (τὸ ἔργον του ἐδημοσιεύθη τὸ 1680), συνοδεύων τὸν Βασιλικὸν ἱατρὸν καὶ ἀρχαιολόγον Vaillant, περιγράφει τὴν τότε Ἡράκλειαν, ἡ ὁποία μετὰ τὴν καταπτώσιν 150 ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν, διετῆρει εἰσέτι πολλὰ περισσότερα λείψανα τοῦ παρελθόντος μεγαλείου της ἢ σήμερον. Οἱ ἀναγνώσται τῶν «Θρακικῶν» θὰ εὐφωσι τὴν περιγραφὴν ἀρκετὰ ἐνδιαφέρουσιν.

Νῆρ. Ὑόρκη.

A. A. Σ.

Ἡ πόλις αὕτη εἶνε μία ἐκ τῶν σπανιῶν περιπτῶν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὸ ἴδιον ὄνομα. Βλέπων τις τὴν σημερινὰν περικοπηθεὴν κατάστασιν της δυσκολεύεται νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἶνε τὴν ἐκείνην τῆς ὀνομαστῆς Περίνθου, ἥτις ἐπικρατοῦσα ἀλλοτε τῶν νομῶν της εἰς τὸ ὑπερήφανον Βυζάντιον, στενάζει σήμερον ὑπὸ τὴν τριανθίαν ἐπιταγὴν. Φυτῶς μετὰ οὐκ ὅλας τὰς καταστροφάς, τὰς ὁποίας ὑπέστη, ἀσπάζεται ἀκόμη τὸ ὄνομά της.

Ἡ πόλις αὕτη εἶνε κτισμένη περὶ ἑνὸς ἀκρωτηρίου, ὀλίγον ὑψηλοῦ, μετὰ τὸ ὁποῖον σχηματίζονται ἀπὸ τὰ δύο μέρη, δύο λιμένες ἀρκετὰ κατὰλληλοι διὰ τὰ πλοῖα. Ἐξ αὐτῶν ὁ μόνος συχνάζόμενος, εἶνε ὁ βορειο-ανατολικὸς ὅστις εἶνε καὶ μεγαλύτερος καὶ ἀσφαλέστερος. Δυστυχῶς οἱ Τούρκοι ὄχι μόνον δὲν φροντίζουν νὰ τὸν καθαρίσουν, ἀλλ' ἀναλήτως ἀφίνουν νὰ ὑπερπληρωθῇ ἀπὸ τὰ συντρίμματα τῶν ἀρχαίων οἰκοδομῶν ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα φαίνονται ἐκ τῆς παραλίας ὥς ἐκ τούτου δὲν θὰ εἶνε πλέον δυνατόν νὰ εἰσέλθουν παρὰ βάρκες, Τουρκικὰ καΐκια καὶ ἄλλα πλοῖα μετρίου μεγέθους, ἐνῶ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ αὐτοκράτορος Σελήρου καὶ μάλιστα πολὺ πρὶν αὐτῆς καὶ μετ' αὐτήν, ἐναντιόχει συχνὰ ἐν ἀσφαλείᾳ ὁλόκληρος ναντικὴ δύναμις, καὶ τὰ μεγαλύτερα πλοῖα, τὴν Πέρινθον εἶχαν ἀσφαλῆ λιμένα.

Τὸ σχῆμα τοῦ λιμένος τούτου εἶνε κυκλωτερές, κάπως προσομοιάζον μετὰ πέταλον. Ἡ θεὰ του εἶνε ἀρκετὰ εὐχάριστος, ἰδίως ἄνωθεν τοῦ ἀριστερόθεν κειμένου ἀκρωτηρίου εἶνε πολὺ καλυτέρα ἐκεῖθεν φαίνονται οἱ δύο λιμένες, μετὰ τῶν ὁποίων εὐρίσκεται ἡ Ἡράκλεια, καὶ ἡ θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ. Πέριξ τῆς Ἡρακλείας εὐρίσκονται ὠραῖαι ἐξοχαί.

Βεβαίως ἐδῶ ἔκειτο τὸ ὥραϊον ἀμφιθέατρον τῆς Ἡρακλείας, τὸ ὁποῖον ἔθεωρεῖτο ἐκ τῶν ἐπτά θαυμάτων τοῦ κόσμου. Φαίνονται ἀκόμη μερικὰ ὥραϊα ἐρείπια καὶ λείψανα οἰκοδομῶν μεταξύ ἄλλων σώζονται μεγάλα ὑπόγεια, τὰ ὁποῖα εἶχαν πλήρη ὕδατος ἐκτάκτως καθαροῦ καὶ ψυχροῦ. Ταῦτα μεταχειρίζονται ἤδη ὡς στέρνas. Ἀπὸ αὐτὰς τὰς ὑδραποθήκας (αἱ ὁποῖαι προφανῶς ἐπληροῦντο ἀπὸ πηγαῖα ὕδατα καθότι εὗρισκονται εἰς πολὺ ὑψηλὸν τόπον καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ νερά τῶν βροχῶν) διοχετεύονται τὰ νερά εἰς τὰ πέριξ τοῦ ἀμφιθεάτρου.

Καὶ δὲν εἶνε μόνον ἡ οἰκοδομὴ αὕτη, ἥτις ἦτο ἀξιοθαύμαστος εἰς τὴν Ἡράκλειαν. Ἐκτὸς τῶν ναῶν, τῶν λουτρῶν καὶ ἀρχαίων ἄλλων δημοσίων οἰκοδομῶν ἀπὸ τὰς ὁποίας ἦτο αὕτη στολισμένη, ὑπῆρχον πλεῖστα ὥραϊα ἀγάλματα εἰς δημοσίας θέσεις ὑψούμενα εἰς μνήμην ὅσων ἔκαμνον ἰδιαίτερόν τι διὰ τὴν πρόοδον τῆς πόλεως. Τὰ ἀγάλματα ἐθραύσθησαν καὶ κατατεμαχίσθησαν παρὰ τῆς βαρβαρότητος τῶν αἰώνων· ἀλλ' αἱ περισωθεῖσαι βάσεις καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ δεικνύουν ἀρκετὰ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν Περινθίων πρὸς τοὺς εὐεργέτας τῆς. Ἀπὸ αὐτῶν τῆς γεναιοδωρίας τῶν ἀρχαίων Ἡρακλειωτῶν καὶ μαρτυρία δαὶ ἡ ποτὶς Ἡράκλεια εἶνε ἡ ἀρχαία Πέρνθος. Αἱ Ἑλληνικαὶ καὶ Λατινεῖαι ἐπιγραφαὶ τὰς ὁποίας ἀναγινώσκει τις εἰς διάφορα μέρη δὲν ἐπιτρέπουν ἀμφιβολίας καὶ τὰ εὗρισκόμενα ὥραϊα λείψανα τῆς ἀρχαιότητος, βεβαίως δὲν εἶπαι εἰς ποῦτις

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Quae magna Perinthus

ante fuit, priscum nomen Heraclaea nomen

ΑΘΗΝΩΝ

Πολλὰ ἀρχαῖα τεμάχια ἐπιγραφῶν μεταχειρίζονται ὡς βαθμίδas εἰς τὰς εἰσόδους, ἀλλ' ἡ μεγαλυτέρα τῶν ἐπιγραφῶν αὐτῶν αἱ ὁποῖαι φαίνονται εἰς Ἡράκλειαν, εἶνε ἐντειχισμένη εἰς χονδρὸν τοῖχον τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς πόλεως ταύτης ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἥτις ἄγει εἰς Ἀδριανούπολιν. Αὕτη εἶνε Ἑλληνικὴ ἀφιέρωσις εἰς τὴν ἀγαθὴν τύχην τοῦ αὐτοκράτορος Σευήρου. Ὁ Σευήρος εἶνε ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ ὁποῖος διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸ Βιζάντιον, τὸ ὁποῖον ἔλαβε τὸ μέρος τοῦ Pescennius Siger, τὸ ὑπέταξε καὶ τὸ ὑπεχρέωσε νὰ λάβῃ τοὺς νόμους τῆς δημοκρατίας τῆς Περίνθου, τῆς ὁποίας ἦτο ἀντίζηλος. Ὑπάρχει μία ἐπιγραφή πλησίον τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μητροπολίτου (Primat ἢ Grand Eveque). Αὕτη εἶνε ἀφιερωμένη εἰς τὴν ἀγαθὴν τύχην τοῦ Αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ υἱοῦ τοῦ Nerva.

Ἡ οἰκία τοῦ Μητροπολίτου συνέχεται μετὰ τοῦ ναοῦ ὅπως οὗτος μεταβαίνει ἐν ἀσφαλείᾳ ἵνα λειτουργήσῃ. Εἰς τὸν μεταξύ τῶν δύο διαδρόμον, τὸν ὁποῖον μεταχειρίζονται καὶ διὰ προπύλαιa, ὑπάρχει ὁ τάφος ἐνὸς εὐγενοῦς Ἀγγλοῦ ὅστις μεταβαίνει εἰς Κωνσταντινούπολιν ἡσθένησε ἀπὸ

πανώλην εἰς τὴν Τένεδον καὶ ἀπέθανε πρὶν φθάσῃ εἰς Ἡράκλειαν, ὅπου ἐτάφη κατὰ τὸ 1627, ὡς σημειοῦσιν ἡ Ἑλληνικὴ καὶ Λατινικὴ ἐπιγραφὴ τὴν ὁποίαν ἔγραψαν ἐπὶ τοῦ τάφου του¹⁾.

Ἡ Μητροπολιτικὴ αὕτη ἐκκλησία τῆς Ἡρακλείας εἶνε ἀπὸ τὰς ὥραιότερας ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Δὲν πρέπει νὰ νομίσῃ τις ὅτι εἶνε ἀρχιτεκτονικὸν ἀριστούργημα. Εἶνε μία ἐκκλησία οἰκοδομημένη, ὅπως ὅπως, ἐπὶ ἑνὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως καὶ ἐπὶ τῶν ξρεϊπίων ἀρχαίας οἰκοδομῆς, ὥσως πύργου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἰκοδόμησαν θόλον ἀρκετὰ ὥραϊον, ὅστις καλύπτει ὅλην τὴν οἰκοδομήν. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ εἶνε ἀρκετὰ καθαρὸν καὶ καλότερα διευθετημένον ἀπὸ τὸν ναὸν τῶν Πατριαρχείων τῆς Κων/πόλεως.

Υπάρχουν ἀκόμη πολλὰ ἄλλα ἐκκλησίαι εἰς Ἡράκλειαν, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶνε εἰς τὴν αὐτὴν καλὴν κατάστασιν ὥς ἡ Μητροπολιτικὴ ἐκκλησία: Ἐκ τῶν πέντε-ἕξ ἄλλων, αἱ ὁποῖαι φαίνονται, ὑπάρχουν δύο ἕως τρεῖς ἔρημοι καὶ ἐγκαταλειμμένα. Καὶ αὐταὶ ἔχουν τὴν τύχην ὁμοίαν μὲ τὰς περισσότερας τῶν οἰκίων αὐτῆς τῆς πόλεως. "Ὅταν ἔφθασα εἰς Ἡράκλειαν ἠρώτησα ἂν ἦτο ἑορτή, διότι διεθλόντο πολλὰ ὁδοὺς ἔθλεπον τὰ καταστήματα κλειστὰ καὶ οἰκίας κενὰ. Με ἀπετήνησαν ὅτι ἦσαν πολλὰ οἰκίαι ἑλλήνων Ἡρακλειωτῶν, οἵτινες ἀπέθανον ἀπὸ πανώλην, ἢ ἄλλων οἱ ὅποιοι ἐγκατέλειψαν τὰ κτήματα καὶ τὴν κατοικίαν των πρὸ ὀλίγων ἔτων διὰ τὴν ἐπιδημίαν τῶν πνέσεων τῶν Τούρκων, καὶ ὁποῖοι ἐγκατοικιστὰς τῆς ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ νέας συνοφάντης. Ἀπ' αὐτῶν ἐγκατοικιστῶν δὲν θὰ μείνουν εἰς Ἡράκλειαν παρὰ μόνον Τούρκοι κάτοικοι.

Τὸ ἐμπόριον τοῦ ὁποῖον διεξάγεται σήμερον εἰς Ἡράκλειαν δὲν εἶνε μέγα. Τὰ πλοῖα εἰσπλέουν εἰς τὸν λιμένα τῆς διὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ κακὸν καιρὸν ὁ ὁποῖος πιθανὸν νὰ τοὺς παρουσιασθῇ εἰς τὰ πέριξ, (ὡς συνέβη εἰς τὸ ἡμέτερον τὸ ὁποῖον ὑπεχρεώθη νὰ ἀγκυροβολήσῃ πέντε ἕως ἕξ ἡμέρας ἀπὸ δυνατὴ τραμουντάνα) καὶ ὅχι διὰ νὰ κάμουν ἀξίαν λόγου φόρτωσιν.

Εὐρίσκει τις ἐν τούτοις βαμβάκι, ἐλῆς, ὀπωρικά ξηρὰ καὶ νοπά, δέρματα καὶ μαλλιά εἰς ἀρκετὰ μεγάλην ποσότητα.

Εὐρέθην εἰς Ἡράκλειαν κατὰ τὴν συγκομιδὴν τοῦ βάμβακος καὶ ἐκ περιεργείας μετέβην εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ νὰ ἰδῶ μὲ ποῖον τρόπον γίνεται²⁾.

Ἡ πόλις αὕτη ἐτιμῆθη ἀπὸ τὴν μεγαλόνηχον γενναιότητα πλείστων μαρτύρων, οἵτινες ἔχυσαν τὸ αἷμα των διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ἐξ αὐτῶν εἶνε οἱ ἅγιοι Φῆλιξ, Ἰανουάριος, Κλήμης καὶ Φιλίμων.

¹⁾ Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἐσώζετο μέχρις ἐσχάτων (Σ. Μ.).

²⁾ Παραλείπεται ἡ περιγραφὴ τοῦ βάμβακος (Σ. Μ.).

ΔΗΜ. ΔΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΤΕΡ-ΙΑΚΩΒΟΣ Ο ΝΕΟΣ ΠΟΥ ΤΕΛΕΙΩΣΕ ΜΑΡΤΥΡΙΚΑ ΣΤΟ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ ΤΟ 1520

Στο διαλυμένο τώρα μοναστήρι της Δερδέκιστας (Τριγωνίδα της Αιτωλίας) — βρίσκονταν τρεις χειρόγραφες φυλλάδες του Αγίου Ιακώβου. Τὸν καιρὸ πού διακλύονταν αὐὰ μοναστήρια, πέραν αὐτῶν δρόμοι, ὅπως καὶ τ' ἄλλα πολλὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης του. Κάπη σὴν τιμὴ πού ἀπολάβει ὁ νέος αὐτὸς Ἅγιος στὰ χωριά του Ἀποκόρου, καὶ τὰ τρία αὐτὰ χειρόγραφα γλύτωσαν. Τὰ δύο ἔπεσαν στὰ χέρια μου καὶ τὰ ἑνὶ ξεθωριασμένο καὶ σὲ λίγα φύλλα περισωμένο, τὸ εἶδα δὴ κι εἵκοσι πέντε χρόνια στὰ χέρια ἐνοῦ χωριάτη ἀπ' τὴ Δερδέκιστα. Ποιὸς ξέρει τώρα τί ἔχει γίνῃ.

Ἡ πρὸ ὁμορφογραμμμένη φυλλάδα, (σχῆμα ὄγδοο), ἀντιγράφηκε σὲ χαρτὶ τὸ 1824 ἀπὸ παλιότερο χειρόγραφο. Ἔτσι γράφει ὁ ἀντιγράφης κάτω ἀπ' τὴ σκιτσογραφία τῶν ἁγίων Ἰακώβου, Ἰακώβου καὶ Διονυσίου στὸ πρῶτο φύλλο. Ἐχει τὴν ἀκολουθία, τὸ συναξάρι καὶ τὸ «βίο καὶ πολιτεία τοῦ ὁσιομάρτυρος Ἰακώβου». Συγγραφέας τοῦ βιβλίου εἶναι κάποιος Παναγιώτης ὑποψήφιος καλόγερος στ' Ἅγιον ὄρος. Τὸ γράφει ὁ ἴδιος στὸ τριαντατριᾶστιχο ποίημα πού σύνταξε στὰ τελευταῖα τοῦ «βίου»:

«Κἀμὲ πάτερ σύνταξον τοῖς σὲ ὕμνοῦσι»

«Παναγιώτην σὸν θύτην ραδοβεσδύτην»¹⁾

«Καὶ βουλὴν ἐμήν, ἀγαθῶς περαιῶσαι»,
«Τὸ τῶν μοναχῶν τὸ σχῆμα ἐνδυνθῆναι» κ.τ.λ.

¹⁾ Ἀπ' τὸ Ραδοβίτσι τῆς Ἀνασελίτσας Ἰσως.

Τὴ φυλλάδα τὴν τύπωται στὰ 1894 με' ἐξοδα τοῦ διαλυμένου μοναστηρίου τῆς Δερβενίστας σὲ χίλια μονάχα ἀντίτυπα. Οὐτε ἓνα σήμερα δὲν

Εἰκόνα στὴν ἀρχὴ τοῦ χειρογράφου.

ὑπάρχει· ἀλλὰ κι ἡ κυκλοφορία τῆς ἔμεινε περιορισμένη στὰ χωριὰ τοῦ 'Απόκουρου. Μόλα ταῦτα ὁ μακαρίτης Περ. Ζερλέντης γράφοντας γιὰ τὸ.

Θεωνά, τὸ μητροπολίτη Θεσσαλονίκης στὴ «Βυζαντινὴ ἐπετηρίδα» τοῦ Κρουμπάχερ, παραπέμπει στὴ ντυπωμένη φυλλάδα. Παράξενο μοῦ φαίνεται, ποῦ βρῆκε τὸ ἀντίτυπο.

Ἡ ἔκδοσή κείνη εἶναι τεποτένεια. Ἐπροσπάθησα μὲ τις τότε ἰδέες μου νὰ ξεκαθαρίσω τὸ κείμενο ἀπ' τις τάχα χυδαιολογίες. Ἔτσι νόμιζα πὼς δίνω στὴ δημοσιότητα κάτι καλύτερο. Λυποῦμαι, γιατί ἔτσι σκεπτόμουν. Ποῦ νὰ βρεθοῦν τὰ χρήματα τώρα νὰ ξαναδημοσιευτῇ ὁ κώδικας μὲ ἀναλλοίωτο τὸ κείμενο, ὅπως πρέπει; Ἄς εἶναι.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν ποὺ ἄρχισαν νὰ δημοσιεύονται τὰ «Θρακικά», νομίζω πὼς προσφέρνω κάποια συμβολὴ στὴ θρακικὴ ἱστορίαν κάνοντας λόγο γιὰ τὸν πάτερ 'Ιάκωβο καὶ ξαναδημοσιεύοντας ἓνα μέρος τοῦ κειμένου, γλωσσικὰ ἀπεύραχτο, ἐκεῖνο ποὺ γράφει γιὰ τὸ μαρτυρικὸ του θάνατο στὸ Διδυμότειχο.

Γιάννης, σὰ κοσμικὰ ἦταν τὸ ὄνομα τοῦ ὁσιομάρτυρα. Βοϊδοντάδες, χωριὸ κοντὰ στὴν Καστοριά εἶναι ἡ πατρίδα του. Πολλὰ χρόνια ἔκαμε τὸ χασάπη στὴν Πόλῃ καὶ ἀπόκτησε πλοῦτος. Ἀπόπαιτα ὅμως σκόρπισε κατ'ὅπου τὰ γρόσια του καὶ ἦρθε στ' Ἅγιον ὄρος. Ἦναι καλόγερος καὶ ἀσκήτευε σὲ καλύδα κοντὰ στὴ μονὴ τῶν Ἰωάνων. Πρῶτα ἔλαμψε ἡ ἀρετὴ του, καὶ γι' αὐτὸ πολλοὶ τὸν ἀκολούθησαν σὰ μαθητὰί του. Κι ἀπ' αὐτοὺς ἔκκολλησε ὁ Μασκενιάς, καὶ ὁ παπὰ Θεωνάς, ἱερεὺς Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης.

Ἦταν κατὰ τὸ 1519· τὰ πρῶτα χρόνια τῆς μαύρης καὶ ἀδόσταχτης σκλαδιᾶς. Σὰν θεῖα ἐπιταγὴ χαραχθεῖται ἐντολὴ τοῦ τῆ σκέψῃ ποῦ ἦρθε νὰ φύγῃ ἀπ' τ' Ἅγιον ὄρος καὶ γὰρ τὰ μέρη τῆς Αἰτωλίας.

Ἐχοντας τὴ μαθητικὴ συντροφιά του ἦρθε καὶ ἐγκαταστάθηκε στὸ μοναστήρι τῆς Δερθέκιστας, «ὁ Πρόδρομος». Ἐνα χρόνον ἔμεινε καὶ πέρα.

Ἡ σπηλιὰ ποὺ ἀσκήτευε, καὶ σήμερα εἶναι ἀκόμα γνωστὴ σὰ περίχωρα. Ὅλοι δείχνουν τ' «Ἀσκηταρεῖό», σ' ἓνα γκρεμό, δῶθε μεριά ἀπ' τὸ Ριγάνι τοῦ Ἐπάχτου κατὰ τὴ δεξιὰ ἄκρῃ τοῦ Φείδαρη. Σῶζεται καὶ σήμερα τὸ ξεροτοίχι ποὺ εἶχε χτίσει γιὰ νὰ κρατᾷ τὰ χώματα. Τὰ κερυσταλάματα καὶ οἱ καπνίδες ἀπ' τὰ κεριὰ π' ἀνάβε στὸ βράχο, φαίνονται, καὶ ἄς εἶναι περασμένα παραπάνω ἀπὸ 400 χρόνια ὡς τώρα.

Σωρὸ ἔτρεχαν οἱ χωριάτες ἀπὸνα γύρω τὸ Σαββατο—Κύριακο ποὺ ὁ Ἅγιος ἀφήνοντας τ' ἀσκηταρεῖό, ἐρχόταν στὸ μοναστήρι νὰ λειτουργηθῇ καὶ μεταλάβῃ. Ἄλλος ἐρχόταν νὰ τὸν δῇ καὶ τοῦ φιλήσῃ τὸ χέρι, ἄλλος γιὰ νὰ ξομολογηθῇ καὶ πάρει συχώρεση καὶ ἄλλος ἀπ' ἀπλὴ περιέργεια.

Τὸ συχνὸ αὐτὸ ἀνθρωπομάζωμα σ' ἓναν τέτοιον ἐρημον τόπον κίνησε τὴν ὑποψία τοῦ Ἀγᾶ. Μπῆκαν βέβαια καὶ οἱ ραδιοιργίες στὴ μέση. Πολλοὶ θέλοντας νὰ κολακέψουν τὸν τύραννό τους, γιὰ ὑποπτη παρὰσταῖναν τὴν παρουν-

σία τοῦ Ἀγίου στὰ μέρη τῆς Αἰτωλίας. Καί φέρτα πάνω φέρτα κάτω, ἐπισκν αὐτὸν καὶ τοὺς μαθητὲς του, Ἰάκωβο, διάκω, καὶ Διονύσιο, καλόγερο. Δεμένους τοὺς πήγαν στὰ Τρίκκιλα. Τοὺς φυλάκωσεν ὁ μπένης. Ἀπ' τῇ φυλακῇ ἔγραψε γράμμα πίσω στὴ Δερβέκιστα καὶ γιὰ διάδοχό του διώριζε τὸν παπᾶ-Θεωνά.

«καὶ ἀφοῦ ἔγραψε τὴν ἐπιστολή, ἔφθασαν καὶ οἱ βασιλικοὶ ἄνθρωποι, (Σελήμης δὲ ἦν οὗτος ὁ ἀπηγνής καὶ ὠμότητης) καὶ ἔδωκαν οἱ ὑπηρέται ἀπὸ τὴν φυλακὴν τὸν Ὅσιον, καὶ τοὺς δύο μαθητάς του· καὶ ὁ ἕνας λέγονταν Ἰάκωβος καὶ τὴν τάξιν διάκωνος, καὶ ὁ ἄλλος Διονύσιος· καὶ τοὺς ἔδωκαν καβάλλαν εἰς ἄλογα, καὶ μὲ ἀλύστους σιδηρᾶς ὑποκάτωθεν τῶν ποδῶν τοὺς ἔδεσαν. νὰ τοὺς ὑπάγουν εἰς τὸν βασιλέα· καὶ φθάσαντες εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν, δὲν εὔρον ἐκεῖ τὸν βασιλέα, ἀμὴ εἰς ἄλλο κάστρον *Δυμοίτειον* ὀνομαζόμενον, καὶ τοὺς ὑπῆγαν ἐκεῖ· καὶ ἐπρόσταξε νὰ ἔλθουν ἔμπροσθέν του, νὰ τοὺς ἐξετάσῃ. καὶ καθὼς ἐπαρεστήθησαν εἰς τὸ κριτήριόν του, δὲν ἐδειλίασαν· ἀμὴ μὲ ἀνδρείαν ἔκαμναν τὰς ἀποκρίσεις! καὶ ὁ τύραννος κοιτάζας αὐτοὺς μὲ ἄγριον πρόσωπον εἶπε τὸν Ὅσιον· εἰπέ, τί εἶναι αὐτὰ ὅπου ἤκουσα διὰ τοῦτον καὶ διὰ ποῖαν αἰτίαν συνάξεις τοὺς ραγιαδες εἰς τοῦ λόγου σου· μήπως ἦσαν κατ' ἑστίαν; καὶ ὁ Ὅσιος ἀπεκρίθη· σὺ εἶσαι κριτής, ὅπου κυρεῖς τὸν κόσμον ταῦτον· καὶ ἐμένα μοῦ ἐδόθη ἄλλαν κρίσις νὰ ἐδάσκω τὰ πλῆθη τῶν Χριστιανῶν, νὰ κἀνουν τὰς παραγγέλιας τοῦ Θεοῦ. καὶ ὁ τύραννος εἶπε· καὶ ποῖα κρίσις σοῦ ἐδόθη παρα Θεοῦ; λέγει τοῦ ὁ Ὅσιος, νὰ διδάσκω τὸν κόσμον τοῦ Θεοῦ, τῶν ὁμοφύλων μου Χριστιανῶν, διὰ νὰ ἐργάζωνται τὰς ἀγίας αὐτοῦ ἐντολάς, καὶ νὰ μὴ κἀνουν κανένα κακόν· καὶ ὁ τύραννος ταῦτα ἀκούσας, ἐθυμώθη περισσότερο, καὶ μὲ θυμὸν τὸν λέγει· ἀνοήτα κεφαλή, λέγε τὴν ἀλήθειαν, καὶ μὴ κρύπτῃς ἐκείνα, ὅπου ἔμαθα ἐγὼ ἀπὸ τοὺς ὁμοπίστους μου. καὶ ὁ Ὅσιος τοῦ εἶπεν, ἐὰν ζητᾷς νὰ μάθῃς τὴν ἀλήθειαν, αὕτη ὅπου σοῦ εἶπα εἶναι. καὶ εἰς τὸ χέρι σου εἶμαι, καὶ κάμε ὅ,τι θέλεις· τότε ἐπρόσταξε νὰ κρεμάσουν τὸν ἅγιον, καὶ νὰ τὸν δείρουν ὥραν πολλὴν μὲ βούνευρα, καὶ δερνόμενος καθόλου δὲν ἐλάλει. ἀμὴ μιμούμενος τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντα Χριστόν, καὶ τιωπῶντας ὑπέμεινε τὰς βασάνους ἀνδρείως, τόσον ὅπου σὰν νὰ ἐπαιδεύετο ἄλλος· καὶ πάλιν ἐπρόσταξεν ὁ κατηραμένος νὰ δείρουν καὶ τοὺς μαθητάς του, καὶ ἰδὼν ὅτι αἰτίαν διὰ θάνατον δὲν εἶχαν, ἐπρόσταξε νὰ τοὺς φυλακώσουν· καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν εἶπεν καὶ τοὺς ἔφεραν ἔμπροσθέν του, καὶ πολὺ τοὺς ἐδασάνισε, ἐπρόσταξε νὰ τοὺς βάλουν στρέβλας εἰς τὰς ἀγίας τῶν κεφαλᾶς· καὶ ὁ Ὅσιος στρεβλούμενος δὲν ἐπαθε βλάβην, ὁ δὲ διάκωνος σφιγγόμενος ἐδῶγκεν ὁ ὀφθαλμός του, καὶ ἦτον κατὰ πολλὰ εὐμορφος εἰς τὴν ὄψιν, διὰ τὸ ὅποιον πολὺ ἐπάσχιζε πολλὰκις νὰ τὸν τουρκήσῃ νὰ ἀρνηθῇ τὸν Χριστόν. ἀμὴ τοῦ Θεοῦ ἡ χάρις τὸν

ἐδυνάμωνε· αὐτὰς τὰς δύο τιμωρίας τοὺς ἔκαμε εἰς τὸ *Δυμότηχον*. καὶ ὕστερα τοὺς ἔδωκεν μετὰ σιδηρᾶς ἀλύσους, καὶ τοὺς ἔστειλαν εἰς τὴν *Ἀδριανοῦπολιν*, ὅτι ἐκεῖ ἦτον οἱ πασάδες τοῦ παραγγέλλοντος, νὰ τοὺς φυλάξουν καλὰ καὶ δι' ἄλλην ἐξέτασιν. καὶ εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἐπῆγε καὶ ὁ τύραννος ἐκεῖ, καὶ ἔμαθεν ἀπὸ τοὺς πασάδες του, ὅτι δὲν εἶναι ἄξιοι θανάτου. ἀμὴ ἔχει καὶ προφητικὸν χάρισμα, καὶ ἐκεῖνα ὅπου θὰ γίνουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ λέγει ὥσάν νὰ τὰ βλέπη· καὶ ἀκούσας ὁ τύραννος ἐχάρη πολύ, ὅτι ἦτον πολὺ φιλόζωος, καὶ ἀγαποῦσε νὰ μάθῃ διὰ λόγου του· καὶ προσκαλέσας τὸν Ὅσιον, τὸν ἐρωτοῦσε πόσον θὰ ζήσῃ. καὶ ὁ ἅγιος τοῦ εἶπεν· ἤξευρε ἀπὸ ἐμένει, ὦ βασιλεῦ, ὅτι ἡ ζωὴ σου ἐμετρήθη, καὶ εἰς ἐννέα μῆνας τελειώνει. Λέγει του ὁ τύραννος δὲν ἤξεύρεις τί λέγεις! Ἔ, ἐγὼ θέλω νὰ ζήσω, καὶ νὰ ὑπάγω νὰ πάρω τὴν Ρόδον. (τὴν ὁποίαν τότε ἐπολέμει) λέγει του ὁ ἅγιος· καὶ σὺ εἰς ἐννέα μῆνας ἀποθνήσκεις, καὶ διὰ τὴν Ρόδον τί σὲ μέλει; Καὶ οἱ πασάδες ἔγραψαν τὴν ἡμέραν καὶ δὲν ἐψεύσθη ὁ ἅγιος, ὅτι τελειώνοντες οἱ ἐννέα μῆνες, ἀπέθανε καὶ ὁ τύραννος καὶ ὑπῆγεν εἰς τὸ πῦρ τῆς κολάσεως! ἀκούοντες ὅμως τοῦτον τὸν λόγον ὁ τύραννος, ἐθυμώθη πολὺ καὶ εἶπε καὶ ἐκολακώσατο τὸν Ὅσιον, καὶ ἐστοχάζετο μὲ τί τρόπον νὰ τὸν θανατώσῃ· γὰρ εὐλογον αἰτίαν. διὰ τοῦτο ἐτεχνεύθη ὁ κατηγορούμενος, καὶ ἐπέτειλεν ἑνα πασά νὰ τὸν ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Μωϋσέως. καὶ ἐλθὼν ὁ πασάς λέγει τὸν Ὅσιον· Ἀδελέ, πῶς ἔχεις τὸν Χριστόν; καὶ ὁ Ὅσιος εἶπε· τέλειον θεὸν καὶ τέλειον ἀνθρώπον· καὶ τοῦ ἐδιηγήθη ὅλον τὸ μυστήριον τῆς συγκαταβάσεως. Λέγει του πάλιν ὁ πασάς· ἀμὴ τὸν προφήτην μὰς πῶς τὸν ἔχεις; καὶ ὁ Ὅσιος εἶπε· δὲν εἶναι προφήτης, ἀμὴ ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ φίλος τοῦ Διαβόλου ἄριστος, ὅτι δὲν ἐλύπησεν ἄλλος περισσότερο τὸν Θεὸν καθὼς αὐτός, καὶ ὅποιος ἐλπίζει εἰς αὐτόν, ἢ τὸν ἔχει διὰ προφήτην, δὲν ἀξιάνεται τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ πασάς, ἦλθε καὶ τὰ εἶπε τὸν τύραννον. καὶ ἐκεῖνος παρευθεῖς, ἔστειλε τοὺς φονεῖς καὶ τοὺς εἶπεν, ὅτι ἀνίσως καὶ κάμνῃτε τρόπον νὰ ἀρνηθοῦν τὸν Χριστὸν μεγάλης τιμῆς νὰ σὰς ἀξιώσω. ὑπῆγαν λοιπὸν ἐκεῖνοι πρὸς τὸν Ὅσιον, καὶ τοῦ εἶπαν τὴν παραγγελίαν τοῦ βασιλέως· καὶ ἔκαμαν κάθε τρόπον· πότε μὲ κολακείας, καὶ πότε μὲ ὑποσχέσεις, καὶ πότε μὲ φροδισμοὺς νομίζοντες οἱ ὁμότετοι νὰ τοὺς φέρουν εἰς τὴν ψευδῆ τους θρησκείαν, διὰ νὰ λάβουν τὰς τιμὰς, ὅπου τοὺς ἔταξεν ὁ βασιλεὺς. Οἱ δὲ Ἅγιοι καὶ οἱ τρεῖς, μὲ μίαν καρδίαν, γλῶσσαν, καὶ φωνὴν ἐξεβόησαν λέγοντες· μὴ γένοιτο Χριστὲ βασιλεῦ ἡμῖν, νὰ σὲ ἀρνηθῶμεν τὸν Κύριον τῆς δόξης, καὶ βασιλέα τῶν βασιλευόντων, καὶ νὰ πιστεύσωμεν τὸν ψεύστην, καὶ πλάνον καὶ ἐχθρὸν σου. καὶ ταῦτα ὡς ἤκουσαν οἱ φονεῖς, ἦλθαν καὶ εἶπαν τὸν τύραννον· εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅπου μὰς ἔστειλες κράτιστε βασιλεῦ διὰ νὰ τοὺς καταπείσωμεν νὰ ἀρνηθοῦν τὸν

Χριστόν, ὅχι μόνον δὲν τὸν ἀρνοῦνται, ἀλλὰ καὶ τὸν προφήτην, ὅπου πιστεύομεν ἡμεῖς, αὐτοὶ τὸν ὀνομάζουσι πλάνον, καὶ γελασμένον. καὶ ἡμᾶς ὅπου τὸν πιστεύομεν, μᾶς λέγουσι πῶς εἴμεθα τελείως ἀπωλεσμένοι. Καὶ ὁ τύραννος αὐτὰ ἀκούσας ἐθυμώθη καὶ ἐπρόσταξε νὰ τοὺς φέρουν, καὶ νὰ ξύσουν τὰς σάρκας των, μὲ σιδηρὰ ὀνύχια, καὶ εἶπεν ἀνίσως καὶ κάμουν τὸ πρὸσταγμά μου καὶ ἀρνηθῶν τὸν Χριστόν, νὰ ἐλευθερωθῶν ἀπὸ τὰς παιδείας, εἰδὲ νὰ παιδευθῶν. Καὶ λέγοντας αὐτὰ, ἄρχισαν οἱ τζελάτηδες, καὶ ἄλλος ἐξοῦσε τὰς σάρκας τῶν Ἁγίων, ἄλλος ἐκρούε τὰς σιαγόνας των, καὶ ἄλλος ἐδόστα κρέας καὶ ἀνάγκαζε τοὺς ἁγίους νὰ φάγουν, ἡξέυροντες ὅτι οἱ μοναχοὶ δὲν τρώγουν κρέας, καὶ τόσον τοὺς ἐδασάνισαν οἱ κατηραμένοι, ὅτι ἡ γῆ ὅπου ἔστεκαν οἱ μάρτυρες ἐκοκκίνησεν ἀπὸ τὸ αἷμά τους! καὶ ὁ τύραννος ἐθαρροῦσε πῶς θέλουν φοβηθῇ τὰς παιδείας, νὰ γυρίσουν εἰς τὴν πίστιν του. καὶ οἱ Ἅγιοι οὕτως στερεοί, καὶ ἀνδρείοι εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ ἔτσι πικρῶς βασανιζόμενοι, καθόλου δὲν ἤκουσαν τὰς φλυαρίας του, ἀλλὰ ἀσυγκρίτως περισσότερον ἀγαποῦσαν ἐκεῖνα τὰ καλὰ, ἢτοι τὸν παρὰδεισον, παρὰ τοῦτα τὰ γῆϊνα, διὰ τοῦτο ὑπέμενον καὶ τὰς παιδείας μὲ χαρὰν, ἐλπίζοντες, μὲ αὐτὰς νὰ ἀπολαύσουν τὴν λαμπρότητα τῶν δικαίων, καὶ τὴν ἀδόπανον τρυφὴν, καθὼς καὶ τὰ ἀγγέλων. Καὶ οἱ τζελάτηδες ἐκουράσθησαν, καὶ εἶπαν τὸν τύραννον, τὸ κρεμάσθαι τῶν Ἁγίων. Καὶ ἐκεῖνος ἐπρόσταξε νὰ τοὺς φυλακίσουν, νὰ τοὺς φέρῃ καὶ εἰς ἄλλην ἐξέτασιν, καὶ ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας καθίσας εἰς τὸ κριτήριον, ἐπρόσταξε καὶ ἔφεραν τοὺς ἀθλητὰς ἐπρὸς τὸν τοῦ καὶ εἶπε τοῖς βασανιστὰς νὰ ἐδγάλουν λουρία ἀπὸ τὰ βυζία τοῦ τρισολοβίου γέροντος, εἰς τὰς πλάτες, καὶ ἕως τοὺς νεφροῦς, καὶ νὰ βάλουν ἄλας καὶ ξεῖδι εἰς τὰς πληγὰς των, καὶ τοὺς δύο μαθητὰς νὰ τοὺς δέρουν μὲ βούνευρα εἰς μερικὰς ὥρας, καὶ πάλιν νὰ τοὺς φυλακίσουν, διὰ νὰ στοχασθῇ πικρότερα βάσανα. καὶ ὕστερα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἔφερε πάλιν εἰς τὸ κριτήριον. καὶ τοὺς εἶδε καὶ ἦτον χαρούμενοι, καὶ εἶχαν τὰς παιδείας διὰ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, καὶ γλυκύτατον ξεφάντωμα, καὶ ἐκαταγελοῦσαν. Τότε ἐπρόσταξε νὰ καταξέσχίσουν, μὲ σιδηρὰ ὀνύχια τοὺς τιμίους πόδας του, καὶ νὰ κατκακίσουν τὰς πληγὰς του μὲ λαμπάδες. καὶ πάλιν μετὰ ἡμέρας ἐπρόσταξε νὰ κατατρίψουν τὰς πληγὰς του, χωρὶς λύπην, μὲ τρίχινα πανία. καὶ ὥσταν ἐτελείωσε καὶ αὐτὴ ἡ παιδεία. καὶ ἄλλαι πολλαί, ὅπου ἔγιναν εἰς διάστημα δεκαεπτὰ ἡμερῶν, τότε ἀπεφάσισεν ὁ κατηραμένος καὶ ἀλιτήριος νὰ τοὺς κρεμάσουν! Καὶ λαθόντες οἱ φονεῖς τοὺς μάρτυρας τῆς ἀληθείας, τοὺς ἔφεραν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, καὶ τῆς τελειώσεως! καὶ ὁ μὲν Ὁσῖος (ὃ τοῦ θαύματος) περιπατῶντας ἦλθεν ἐκεῖ, ὅπου δὲν εἶχε κρέας εἰς τοὺς πόδας του, ἀλλὰ ἦταν τὰ κόκκαλα γυμνά, καὶ τοῦτο ἰδόντες οἱ ἄνθρωποι, ὅλοι ἐθαύμασαν. οἱ δὲ ἄλλοι δύο ἐδαστάζοντο ἀπὸ ἀνθρώπους, ὅτι δὲν ἤμποροῦσαν νὰ περιπατήσουν ἀπὸ τὰς πολ-

λᾶς παιδείας, καὶ καθὼς ἐφθασαν εἰς τὸν τόπον τῆς τελειώσεως, ἐξήτησεν ὁ Ὅσιος καιρὸν νὰ προσευχηθῇ, καὶ οἱ τζελάτηδες τοῦ εἶπαν, καθὼς θέλεις ἔτσι κάμε. Τότε ὁ Ἅγιος λαβὼν τὸν Διάκονον τὸν ἔστησεν ἐκ δεξιῶν, καὶ τὸν ἄλλον ἐξ ἀριστερῶν. καὶ τοὺς λέγει. ὦ τέκνα μου, καιρὸς εἶναι νὰ ὑπάγωμεν πρὸς τὸν ποθοῦμενον Χριστόν, διὰ τὸν ὁποῖον καὶ τὰς παιδείας ὑπεμείναμεν. ἃς προσευχηθῶμεν λοιπόν. καὶ διὰ τὸν κόσμον, καὶ διὰ τὴν ἐκκλησίαν, εὐχαριστοῦντε τὸν κύριον, ὅπου μᾶς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τοῦτον τὸν μάταιον κόσμον καὶ μᾶς κατηξίωσε τῆς ἀτελευτήτου βασιλείας του κληρονόμους. αὐτὰ εἶπε, καὶ εὐθὺς τὰς χεῖρας του. καὶ ὄμματι πρὸς οὐρανὸν ὑψώσας προσηύξατο, μὲ τοὺς ἄλλους δύο. καὶ ἐκ τρίτου ἐπὶ τὴν γῆν πεσόντες, καὶ προσκυνήσαντες τὸν κύριον τὸν εὐχαρίστουν, ὅπου τοὺς ἡξίωσεν εἰς τὸ μαρτύριον. Τότε ἔδγαλεν ἀπὸ τὸν κόρπον του ὁ Ὅσιος τρεῖς μερίδες τῶν ἀχράντων μυστηρίων. καὶ ἔδωκε τὴν μίαν τὸν Διάκονον, καὶ τὴν ἄλλην τὸν Διονύσιον, καὶ αὐτὸς τὴν τρίτην μερίδα μετέλαβε, καὶ χεῖρας καὶ ὄμματα πρὸς οὐρανὸν ὑψώσας, μὲ μεγάλην φωνὴν εἶπε. Κύριε εἰς χεῖράς σου παρατίθωμι τὸ πνεῦμα μου. καὶ μὲ χροϊέστατον πρόσωπον παρέδωκε τὸ πνεῦμα πεσὼν εὐθὺς νεκρωμένος. καὶ ἰδόντες οἱ δῆμοι, τὸ γενόμενον, καὶ ὅλος ὁ λαός, ὅπου ἔστηκεν ἐκεῖ θαύμασαν! καὶ ὑπῆγεν ἓνας στρατιώτης εἶπε τὸν βασιλέα τὸ γενόμενον, καὶ ὁ τύραννος εἶπεν, ὅτι καὶ νεκρὸν το σῶμα νὰ τὸ κρεμάσουν, καὶ τοὺς μαθητάς του ἐνὰ ἐκ δεξιῶν, καὶ τὸν ἄλλον ἐξ ἀριστερῶν, καὶ ἔτσι καὶ αὐτοὶ οἱ μακάριοι παρέδωκαν τὰς ψυχὰς τῷ Κυρίῳ. καὶ ἀτελειώθησαν οἱ Καλλίνικοι Ὅσιοι μαρτυρεῖς. εἰς τὴν πρώτην τοῦ Νοεμβρίου μηνός. κατὰ τὸ 1520 σωτήριον ἔτος. Τὰ δὲ τίμια αὐτῶν λείψανα, κάποιοι χριστιανοὶ τὰ ἠγόρασαν, καὶ τὰ ἔφεραν εἰς μίαν χώραν ἐξω τῆς πόλεως τρία μίλια, ὀνομαζομένην Ἀλβανιτοχώριον, καὶ ἐκεῖ κατέθεσαν αὐτὰ χωριστὰ καθένα, εἰς τόπον καὶ μνημεῖον. καὶ τὸν θεῖον Ἰακώβον ἀνάμεσα τῶν δύο μαθητῶν. . . » ¹⁾

Τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου σώζεται ἀκέραιον στὸ μοναστήρι τῆς Μακεδονίας «Ἀναστασία ἡ Φαρμακολύτρια». Οἱ μαθητές του καταδιώχθηκαν ἀπ' τὸ μητροπολίτη τῆς Ἀρτας Ἀνάκιο. Τελευταῖα μαζώχτηκαν στὴ Σιμόπετρα τ' Ἁγίου Ὁρους. Πολλὰ θαύματα εἶδαν οἱ πιστοὶ χριστιανοὶ καὶ ὕστερα ἀπ' τὸ θάνατό του. Ὅλη ἡ Θεσσαλία γιορτάζει τὴ μνήμη του, καθὼς λέει ὁ βιογράφος του.

¹⁾ Στὸ κείμενον φύλαξα τὴν στίξιν μονάχα, ὅχι ὁμοῦ καὶ τὴν ὀρθογραφία, ἂν καὶ ὀρθογραφικὰ σφάλματα λίγα ἔχει ὁ συγγραφέας.